కణ్వాశ్రమం

"అబ్బాయ్..."

"ఓరి నాయనా..."

"కొంప నట్టేట్లో కలిసిపోయిందిరా. ఏంరాత, బ్రహ్మ రాత. ఉలకవు, పలకవు, నిన్ను కాదన్నట్లు. అలా, బుద్ధావ తారంలాగా మెదలకుండా దిక్కులుచూస్తూ ఊరుకుంటా వేమిరా? నీకు చీమకుట్టినంతైనా లేదేంరా?"

"లేకేమమ్మా, చీమలేమిటి, చెవిక్రింద జెర్రులు పుట్ట పెడితవి; పనసంతా ఏకరువుపెట్టడం అయిందా, ఇంకా ఏమన్నా కురదలా వున్నదా? ... ఉంటే, ఊఁ కానీయ్ మాంచి శ్రుతితో ఎత్తుకున్నావు!"

"కానీ—ఇంతకు ఇంతా ఈ జన్మలోనే అనుభవి స్తున్నా, ఇంకా బుద్ధిరాదాయెను; ఇంతేలే, ఇహ..."

"అంతేలే ... పెద్దదానవు, కన్నతల్లివి, నీ దీవన ఊరికే పోతుందా?... నా కోరికా అదే!"

"ఎందుకుపోతుందీ? నీ బుద్ధి ఎన్నడైతే ఇలా పెడ తలబట్టిందో, ఆనాడే నాకు కానివాడవైనావని ఓ శోకంపెట్టి ఊరుకుంటేనో, నా చేసిన చేతంతా గంగలో కలిసింది. నీ నిర్వాహకత్వానికి, సంబరాలుపడుతూ, చంకలు గుద్దుకుం టూనే ఉన్నాను—నీవు చెడేదికాకుండా, నిక్షేపాలకుప్ప- పండంటిపిల్లను పాడుచేస్తివికదరా—"

"నీవు బాగుచేయడంలేదమ్మా పోనీ—?"

"అన్నీ చేశాను. ఒహటే తరువాయి; ఈ యింటికి నిప్పుపెట్టి, లోతు చూసుకుని పెద్ద కృష్ణలో దిగుతాను–"

"నీ దయ—"

"దయా దగబోఁలాను కూతురు తగులుకుపోయినా–"

"అలా దోవలోకి రా, మరి; అదా సంగతి? ఇందాకటి నుంచీ, ఈ మహదాశీర్వచనం కాకుండా, అక్కడనుంచే ఎత్తుకుంటే కథ, మనయిద్దరికీ యీ హైరానంతా తప్పేదా? పోనీలే—దానికేంలే, లేచిపోయిందీ?"

"ఆహాఁ—ఢంకామీద దెబ్బతీసి..."

"బజాయించే సత్తువ పసిది దానికెక్కడిదమ్మా—ఎవరితో—"

"ఎవరున్నారు ... ఆ యింటి కెదురుగుండా వచ్చిన వాడితోనే! అంతకన్న ప్రయోజకులెవరు యీ వాడకట్టున? అమ్మ శక్తి ఆ జగజ్జంత్రి దేశదేశాలా అందరికొంపలూ తీసి ఈ పట్నం పావనంచేయడానికి యిక్కడ వెలిసింది. కొడుకును అచ్చుపోసి వదిలింది వూరిమీదికి. అయినా ఎందుకులే ఇంతకూ మన బంగారం మంచిది కానప్పుడు—ఇంకొకరి ననవలసినపనిలేదు. తోడివాళ్ళలాగా లక్షణంగా పెళ్ళి పెటాకులూ ఏడ్చి, మొగుడిచాటున పడివుండి, మానవతి అనిపించుకునేరాత, దాని నుదుటు రాయలేదు. ఛీ—కుల నాపకురాలు. బిడ్డలు పుట్టగానే సరా?"

"ఈ మాటలన్నీ అనడం...నీవిలా ఆడిపోసుకోవడం—మన లక్ష్మీసుందరాన్నేనా?"

"ఇంకోళ్ళనీ—ఇంకోళ్ళనీ అనడానికి, నే నేమంత కండకావరం, మదమత్సరంతో పడిపోతున్నానటరా? మానానికి మగ్గుతూ ఇదవుతుంటేనే ఇంతింత మాత్రంగా ఉంది—భూదేవికి భారంగా యీ మొండిజీవాన్ని—'పో వేరండా, నీకర్మం ఇంతే'నని ఇక్కడపారేసి, ఆ మహా రాజు పుణ్యాత్ములు కనుక కళ్లుమూసుకున్నారు. నా రాత ఇలా భగ్గుమన్నది. ఏంచేతునురా తండ్రీ!—ఈ నింద ఎలా భరించేదిరా?—"

"నీ వెందుకమ్మా భరించడం?—నీ కూతురా, నా కూతురా?—"

"నాకూతురైతేను యిలా వూరుకునేదాన్నా... పొత్తిళ్ళలోదాన్నే గొంతునులిమిపారేసేదాన్ని—"

"నా కా దివ్యదృష్టిలేదు...అంత సాహసములేదు."

"నీవా—నీకా...నీ తీరు ఒహటి తిన్నగా మండింది కనుక యివి తక్కువైనాయని ఏడుపా? నిప్పంటి వంశంలో-చెడబుట్టారురా—"

"ఈ భాగోతం చాలించవమ్మా తల్లీ, ఇంతటితో నీకూ నీ పెద్దలకూ వెయివేల దణ్ణాలు—ఎక్కడకు లేచి పోయిందంటావు?"

"ఎక్కడికా—నడిగోదావరిలోకి – ఎక్కడికైతేనేం, తెగిన గాలిపడగ—"

"ఎప్పుడు వెళ్ళింది?"

"ఏమో, కన్నానబోయి కన్నానవచ్చే నేర్పుంది దానికి; ఎప్పుడు దూసుకుందో? ఎన్నాళ్ళనుంచి ఈ ఆలోచన

చేస్తూందో, పన్నాగం పన్నుతూందో? పీథిపాచి చేయడానికి, కోడికూయగానే లేచి యివతలకు వచ్చాను. మండువా దగ్గిర పక్కమీద పిల్ల లేదు. ఇదేమాఅనుకుంటూనే, ఒకవేళే మన్నా నీదగ్గర కూర్చుని చదువు ఏడుస్తూందేమో అనుకున్నాను-—ఈ చదువులే కొంపకు యిన్ని తిప్పలు తీసుకువచ్చినాయి;—లోకంకళ్లు మూస్తామటరా, అప్పటికప్పుడే గుప్పుమన్నది. పువ్వు పుట్టగానే పరిమళించదూ?-నన్నుచూపించి, మన పక్కయింటి భడవాడుందే—దానీదానితో గుసగుసలు మొదలుపెట్టింది. ఎదటింటి గంగానమ్మ లోపల లోపల పిసుక్కుంటూ మొగుడు వెధవాయకు ఏదో నూరిపోస్తూంది. కొంపమీదకు దండోరా పంపుతుంది కాబోలు! రానీ— 'పెళ్ళాన్నివంచుకోలేని చెవలవాజమ్మా! తగుదునమ్మా అంటూ ఏ ముఖంపెట్టుకుని నా గడప తొక్కావురా?'-అని బిందెనిండా ఒత్తుగా కలిపి నెత్తిన దిమ్మరిస్తాను.—తాట ఒలిపిస్తాను—ముండ ఏలుతున్నదిరా, రాజ్యం?—'

"మన వియ్యంకుడికే—యీ మర్యాదలన్నీ?"

"వియ్యంకుడా? పీడినెత్తురు కళ్ళజూడకుండా వదులుతావురా?—పౌరుషంలేక బ్రతికేమిరా? ఎలా పుట్టావురా-ఆ సింహంకడుపున, ఇంత వెన్నుపాముచచ్చిన వెధవ్వ! వీడు-వియ్యంకుడా? వాడు-అల్లుడా? ఉహూఁ - నీకూ యిష్టమేనా, కూతురు దేశంమీద తగులుకుపోవడం?—"

"ఆహాఁ—"

"విచారం లేదురా?"

"లేకేమమ్మా—"

"కడుపు తరుక్కుపోతూందిరా! అన్నీ ఉడిగి, నేడా రేపో అంటూ సిద్ధంగా కాళ్లుజాపుకొన్న నాకే నవనాడులూ కుంగుకుపోతుంటే; కన్నకడుపు, నీకు ఉండదటరా, తండ్రీ! —ఎలా పుట్టిందిరా దీనికి యీ బుద్ధి—కాగడావేసి గాలించినా, ఇరుపార్శ్వాలా, మన వంగసాల్లో ఎన్నడూ యిటువంటిది లేదే? - ఇంతకూ, ఏకాలానికి ఏంరానున్నదో తెలియదుకదా? - ఊరుకో నాయనా, విచారపడిమాత్రం ఏం చేస్తాము? - చెయిజారిపోయిన తరువాత—"

"నేను అందుకు కాదమ్మా ఇదవడం—నాతో చెప్పి వెళ్ళిందికాదే అని—"

"చెపితే—?"

"రాజాంగంగా పంపించేవాడిని; నా ముచ్చట తీర్చి, నా కూతురూ నాఅంతదైందికదా అని సంబరపడి, దీవించేవాడిని 'సుఖంగా వెళ్ళు తల్లీ' - అని -"

"హరి - నీ ముచ్చట ముక్కలుగానూ, ఇదెక్కడ కొయ్యమతంరా నీది? ఇదా నీవుచెప్పిన చదువు-నీపెంపకం ఇదా? అంతమక్కువవున్నవాడివైతే - నడివీధిలో గుడిసె వేయించి, గుమ్మంముందు కాపలాకూర్చోలేకపోయినావూ ?-చిన్నతనంలో పెళ్ళాం పోగానే 'మళ్ళా ఓయింటివాడవు అవరా' అని శతవిధాల పోరినా—ఎవరు చెప్పినా వినకుండా - ఆ పసిగుడ్డును పెంచి పెద్దదాన్నిచేయడమే తప్ప - 'నా కోరికలన్నీ తీరిపోయినాయి, ఇంతవరకూ అనుభవించినభోగం ఇక యీ జన్మానికి ఎక్కిదక్కి...' అని వేదాంతం పేలగొడితివే? మళ్ళా ఈ కాలానికి భీష్ములవారు

అనతరించారుగదా అని మురిసిపోతిని గదరా-ఇదా అయ్యా, నీవు తలపెట్టింది-?"

"తలపెట్టడానికేంలే — తరించాను. ఎంత సుకృతం అమ్మా!"

"పచ్చికవి—భగ్గున తగులడుతూంది."

"పరమాత్ముని లీల—"

"ఛీ—అప్రాచ్యుడా..."

"అదే—దీవన అమ్మా."

౨

"నాన్నా!"

"ఏం తల్లీ...మూడు నెలలకా ఈ ముసలిపాపమాట జ్ఞాపకంరావడం మీకు — పోరుపట్టి మారాంచేస్తాడేమో నని-అవ్వదగ్గిరవదిలేసి మీ దోవను మీరు చక్కాపోయారు కదా-ఆవిడకు నా ముద్దూ మురిపిం ఏం చూపించను—"

"నాన్నా—నామీద కోపమా?"

"కాదమ్మా—ఎంతకసి అనుకున్నావు మీమీద—తగని ఉక్రోశంగాఉంది. నన్ను తీసుకెళ్ళకుండా బెంగుళూరు వెళితే—"

"నాన్నా—నన్ను క్షమించవా?"

"ఉహుఁ—అవాళ తెల్లవారగానే ఆ ప్రబుద్ధుడు మీ మామగారు వచ్చి నాఎదుట ఓ అరగంట భరతాభినయం చేశాడమ్మా—తెలియనివాడుకాదుకదా అని నేను

మామూలుగా మాటాడుతూంటే—అది క్రమంగా కథాకళి లోకి దిగింది. ధోరణి ముదిరి, రామలీలగా మారేదేకాని ...యీలోపుగా నాకు అసలుకీలకం అర్థంఅయింది: నా లెక్చరు అంతా వింటాడు, తలఊగించి అవునంటాడు: అలా ఎవరికివారు ఏరికోరి వరించి...ఎవరితో చెప్పకుండా, గాంధ ర్వందోవ నడవడమే ఉత్తమమంటాడు......నాఅంతవాడి కూతురిని...నీఅంత అందకత్తెను, యోగ్యురాలిని చేపట్టడం ......తన పిల్లవాడి అదృష్టమే అంటాడు...కాని...అన్నీ అంటూనే ఇంకా మెదడును బొబ్బట్లమడత వేసి...ఆ సందున ఏదో దాస్తున్నాడు...చెప్పించేటప్పటికి, తాతలు...మీ తాతలుకాదు, మా తాతలు...దిగివచ్చారు..."

"ఏమన్నారు..."

"అన్నమాటకు...నాకు కోపంరాలేదమ్మా...విని, నీవూ నవ్వుతానంటే చెపుతాను..."

"సై—"

"తనముచ్చట తీరాలన్నాడు...'రైటో'అన్నాను.."

"ఏమని..."

"పాపం...ఆ అమాయకుడేం కొండమీది కోతిని క్రిందకు దించమనలేదమ్మా...జానెడుకాగితంమీద...... కలంతో కరపిరలాడించి...కన్ను నలుపుకోమోకు...కందు తుంది..."

"నాకు అర్థమయిందిలే."

"కాలేదులే...అసలు మజా ఇంకావుంది. నేనో గమ్మత్తుచేశాను...గాంధర్వమైనా కట్నం యివ్వకతప్పదని

పసిగాడా... నేను సంతకంచేసి...కలం చెక్ బుక్ ఆయనకు అందించాను...ఆ ధీరుడు అటుచూసి, యిటుచూసి...పళ్లు బిగబట్టి...అయిదు వేలు వేసుకున్నాడమ్మా..."

"అన్యాయం—"

"కాదూమరి, ఆమాత్రం ఇంగితం ఉండవద్దూ... రవ్వలదుద్దులు చేయించుకుంటూ — రాగితో గూడుకట్టనుంటూ పురమాయించే అవివేకం...ఎవరికైనా అసహ్యం వేస్తుంది. నిజంగా నాకు కోపంవచ్చింది. చెప్పొద్దూ ! అది చించేశాను..."

"మంచిపని చేశావు."

"ఆహా, మరి అలా వదిలిపెట్టిఊరుకుంటానా లేకపోతే...పది హేను వేలకు దమ్మిడీ తక్కువపుచ్చుకుంటే అది నీకు ఇన్నల్లు కాదమ్మా..."

"ఇదా ఘనకార్యం..."

"కాదు...బెట్టుచేసి చివరకు తీసుకున్నాడనుకో... అప్పుడు, పని పట్టించాను. దిమ్మతిరిగిపోయిందిలే...కిక్కురుమన్నాడనుకున్నావా...నేను మెదలనిచ్చానా అసలు ? - బావగారి వరుస బలేబాగా వినియోగించుకున్నాను - 'వెర్రివాడా, ఇంత ఘనకార్యం చేసి యిలువరుసనిలిపింది నా కూతురుకాని నీ కొమరుడు కాడోయ్ ! రివాజుప్రకారం అయితే, కొనేవాడు మణిని వెతుక్కుంటూ రావాలి-అదీ సబబు; జరిగిందేమిటో తెలుసునా...కాశీమజిలీలు చదివావు కదూ, ఏదో రాజుకూతురు, కాలవలో స్నానంచేస్తూంటే ఒడ్డునవిడిచిన కంఠహారాన్ని గద్ద తన్నుకుపోయింది......

నీవా...పిల్లవాడి ఉగ్గుపాలనాటినుంచీ లెక్కకట్టి సాలుసరి కాంపౌండుతో వసూలుచేయడానికి ఎవడు దొరుకుతాడా అని కాచుకు కూర్చుంటివి—నీది అదీ ధ్యాస: మనసంగతా ...అమ్మాయి, తనకు తానై అనువుగా ఒక యింటిది కావాలి—అంతేకాని, మన మెద డేమాత్రమూ దాని అభిరుచితో మిలాయించకూడదు...అద్దరి నీవు—ఇద్దరి నేను... మధ్య వెన్నెలయేటిలో మునుకలు వేస్తూ మీవాడు... ఉక్కిరిబిక్కిరి అవుతాడే కాని,ఒడ్డుకు ఎక్కలేడు. అమ్మాయి చేయిఅందించింది-అవునుమరి... 'కాంతుడు సిబ్బితి కాడై కాంతయు అట్లయిన' ... ఆ వరుని రానీకుండా చూశావా, చేసింది చొరవ...అలా వెలతెలా బోతావేం...శహబాస్ అనక...!' ఇలా తుపాను లేపేశానమ్మా - ఇక అక్కడ నిలిస్తే ఒట్టు! తోకముడుచుకుని అదే దౌడు. మూడురోజుల దాకా తలచుకు - తలచుకు నవ్వుకున్నాను...ఆయనమీాద కోపం అంతా పోయిందమ్మా-అమాయకుడు-క్షమించాను.'

"మరి, నన్ను...?"

"ఊహుం.....ఇందాక చెప్పలేదూ.....ముసలివాణ్ణి అయిపోతానా నేడో రేపో...ఇంతమందినీ క్షమించేఓపిక లేదు నాకు....అదేపననుకున్నావా ఏం...చేతనైతే...... అదుగో వరండాలో కూర్చుని...తన్ను మరచిపోయినావే మానని బెంగతో తొంగిచూస్తున్నాడే....ఆ ధీరుణ్ణి...... చెవులు మెలేసి...ఖైదీలాగా నాముందు తీసుకువచ్చి నిలుపు ...చేతనైతే...తలఎత్తి గర్వంగా చిరుమీసం మెలివేసి... తన ధన్య—వాదాన్ని ఆలపించమను...అప్పుడు మీ యిద్ద

రిసీ...దీవించుతాను...ఊఁ...అయిదు నిమిషాలకన్న వ్యవధి యివ్వను...చలో..."

"నాన్నా..."

"—నాదగ్గిర ఇలా ముద్దులుకుడుస్తూంటే..... నీ నాథుండు...చూశావా నన్ను విసిగించావా అంటే అన్నీ యిలాటి గ్రాంథికప్రయోగాలేచేసి ... కసితీర్చుకుంటూ... పోనీలే దీవన...తీరుబడిగా జరగాలిసింది కనుక—వాయిదా వేద్దాం...నన్నిక కదపమాక...ఆ రణగొణధ్వనంతా ఆతని చెవిదగ్గిర...అలా తోటలో తిరుగుతూ...నీ యిష్టంవచ్చినంతసేపు చెయ్యి. నేనివాళ యీ కథ పూర్తిచేసి పంపకపోతే .....ఇంకా ఏమన్నావుందా, సుందరం! తెలుగుదేశం యావత్తూ, కేవలం తలక్రిందుఔతుంది–"

——o——